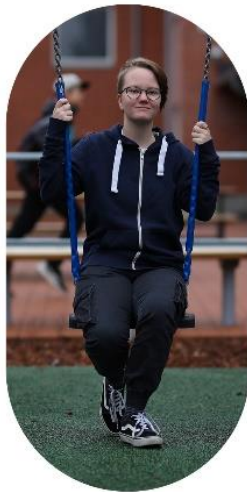

Paltamo - ketteräliikkeinen edelläkävijä

Paltamon kuntastrategia 2022 - 2030

Parasta
Paltamossa on
Tuttuus

Parasta Paltamossa on
Ihmiset

Parasta
Paltamossa on
Päivähoito

Parasta Paltamossa on
Koti

Parasta Paltamossa on
Kehitys

Hyväksytty kunnanhallituksessa 7.12.2021 § 332
Hyväksytty kunnanvaltuustossa 13.12.2021 § 66

1. PALTAMON KUNNAN STRATEGIAPROSESSI JA STRATEGIAN RAKENNE

”Strategia tarkoittaa toimintasuunnitelmaa; sellaista pitkän aikavälin linjausta, jolla pyritään saavuttamaan tavoiteltu päämäärä.”

Kuntalain mukaan kunnassa tulee olla kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Strategisen suunnittelun avulla kunnan kehittämistoiminta ja valintojen tekeminen on pitkäjänteistä ja johdonmukaista, kunnan kehittämiseen löydetään uusia ideoita sekä valmistaudutaan tulevaan panostamalla oikeisiin asioihin. Paltamon kunnan strategian johtoajatus on kuntalaisen hyvinvoinnin ja kunnan elinvoiman edistäminen. Kuntaorganisaation tehtävänä on toteuttaa strategiassa asetettuja tavoitteita käytettävissä olevin voimavaroin.

Pitkän aikavälin strategiaa tarkistetaan valtuustokausittain. Strategian pohjana on arvio nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan palvelutehtävän toteuttamiseen. Nykytilan arvioinnin pohjalta on hahmoteltu Paltamon kunnan haluttu tulevaisuudenkuva, määritelty tavoitetila ja valittu toiminnan painopisteet. Tarkistetun strategian pohjana on käytetty vuonna 2017 hyväksyttyä kuntastrategiaa vuosille 2018 - 2030.

Kuntastrategiamme kertoo, millainen kunta Paltamo haluaa olla vuonna 2030. Strategian valmisteluun osallistui yrityksiä, asukkaita, kunnan henkilöstöä, luottamushenkilöitä, nuorisovaltuuston sekä vanhus- ja vammaisneuvoston edustajia. Strategiaan on kirjattu Paltamon kunnan keskeiset arvot eli toimintaperiaatteet, joilla strategiaa toteutetaan. Visiota tavoitellaan kolmella strategisella painopisteellä: hyvinvointi, elinvoima ja kehittyvä kunta. Lisäksi strategiassa määritellään kunnan kestävän kehityksen periaatteet.

Strategia ohjaa kaikkea toimintaa ja määrittelee tavoitteet niin kuntaorganisaatiossa kuin koko kuntakonsernissakin, jossa korostuu hyvän omistajaohjauksen merkitys. Kaikessa toiminnassa ja päätöksenteossa on aina huomioitava kunnanvaltuuston vahvistaman strategian toteutuminen. Kuntastrategia konkretisoi vuosittaiseen talousarvioon ja toimintasuunnitelmaan. Talousarviokirja täsmentää, konkretisoi ja aikatauluttaa kuntastrategiassa tehdyt linjaukset. Strategian toteutumista seurataan ja siitä raportoidaan osana vuosittaista talouden ja toiminnan seurantaa.

2. PALTAMON KUNNAN ARVOT

”Paltamon kunnan arvot ovat kunnan toiminnan periaatteita, jotka ohjaavat valinnoissa. Arvot kertovat asioista, joita kunnassa pidetään tärkeinä. Ne vaikuttavat ja antavat suunnan kunnan johtamisessa ja koko organisaation toiminnassa.”

Asukaslähtöisyys: Teemme asukkaiden elinvoiman ja hyvinvoinnin kannalta oikeita ratkaisuja sujuvan arjen mahdollistamiseksi.

Rohkeus: Toimimme ennakkoluulottomasti, ratkaisukeskeisesti ja luovasti. Katsomme asioita laaja-alaisesti ja uhkien sijaan keskitymme mahdollisuuksiin. Yritteliäs ja positiivinen asenne heijastuu kaikessa kunnan toiminnassa ja kehittämisessä. Kokeilemme uusia toimintatapoja rohkeasti ja aloitteellisesti. Sisäinen yrittäjyys on toimintatapamme.

Vastuullisuus: Teemme vastuullisia päätöksiä. Tuleville sukupolville turvataan hyvät elämisen mahdollisuudet. Päätöksenteossa ja toiminnassa otetaan huomioon kestävä kehitys sekä taloudellinen kestävyys. Palveluasenteenamme ovat asiakaskeskeisyys, joustavuus ja yksilöllisyys.

Yhteisöllisyys: Edistämme osallisuutta ja kehitämme moderneja viestintäkanavia. Toimintamme on avointa ja läpinäkyvää. Päätöksenteko on julkisesti arvioitavissa ja mahdollistaa kuntalaisten osallistumisen kunnan tulevaisuuden suunnan määrittelyyn. Tiedotamme aktiivisesti ja oikea-aikaisesti. Avoimuus luo luottamusta.

3. VISIO 2030

”Visio on se tavoitetilä, johon organisaatiota on tietyllä tulevaisuuden aikavälillä aikomus viedä.”

Paltamo on hyvä, houkutteleva ja turvallinen kunta asua. Meillä arki on sujuvaa. Vuonna 2030 Paltamon kunta on aktiivinen edelläkävijä sekä bio-, kierto- ja jakamistalouden keskittymä. Kunta luo edellytykset elinikäiselle oppimiselle, uusien yritysten syntymiselle ja ketterälle kehittämiselle.

4. KRIITTISET MENESTYSTEKIJÄT

”Kriittiset menestystekijät liittyvät asioihin tai tilanteisiin, joihin organisaatio voi vaikuttaa ja joissa onnistuminen vaikuttaa ratkaisevasti pitemmällä aikavälillä organisaation menestymiseen.”

ELINVOIMA

Elinvoima ja elinympäristö kunnan moottorina

Elinympäristö vaikuttaa sekä ihmisten henkiseen että fyysiseen hyvinvointiin ja sen kokemiseen. Paltamo on turvallinen paikka asua ja luonto on osa identiteettiämme. Hyvä elinympäristö ja elinvoima kulkevat käsi kädessä ja ne yhdessä antavat hyvät eväät sujuvaan arkeen. Paltamo tekee yhteistyössä Kainuun kuntien ja muun yrityspalveluverkoston kanssa elinkeinojen kehittämistyötä. Alueen yritykset luovat elinvoimaa ja työpaikkoja. Maankäyttö ja kaavoitus ovat kunnan perustehtäviä.

Kuntalaisille järjestetään tarpeelliset palvelut. Elinvoimaa ruokkivat ihmisten toimeliaisuus, luovuus ja innostus. Kyläyhdistykset ja kunnassa toimivat muut järjestöt vahvistavat toimintaansa omista lähtökohdistaan ja käytössä olevin resurssein. Kunta tukee uudenlaisia ja innovatiivisia kokeiluja ja hankkeita yritystoiminnan ja elinkeinoelämän kehittämiseksi ja monipuolistamiseksi.

ELINVOIMAN EDISTÄMISEN TAVOITTEET VALTUUSTOKAUDELLA 2021 - 2025

Kriittinen menestystekijä	Tavoite 2030	Toimenpiteet 2022 - 2025	Arviointi
Kestävän kehityksen kunta	Tuulivoimainvestointeja on toteutunut kunnan alueella ja uusia on rakenteilla	Aktiivinen toiminta yhteistyöverkostoissa tuulivoimainvestointien edistämiseksi kunnan alueella sekä sujuvan kaavoitus- ja lupaprosessin mahdollistaminen	Toteutuneet tuulivoimainvestoinnit
	Hiilineutraalisuomi (Hinku) -verkoston kriteerien täytyminen	Hinku-ilmastotiekartan mukaiset toimenpiteet	Kasvihuonekaasupäästöjen kehitys
	Biotuotetehtaan ympärille on syntynyt monipuolista liiketoimintaa	Kunta edesauttaa kiertotalouteen ja sivuvirtojen hyödyntämiseen liittyvän yritystoiminnan sekä biotuotetehtaan toimintaa tukevan yritystoiminnan syntymistä ja sijoittumista alueelle mm. teollisuusalueen suunnittelulla ja valmistelulla	Teollisuustonttien varaukset, vuokraukset ja myynnit
	Kunnassa noudatetaan kiertotalouden periaatetta	Kiertotalous otetaan huomioon kunnan toiminnoissa	Mahdollisimman vähän jätettä

<p>Pito- ja vetovoima</p>	<p>Nopeat tietoliikenneyhteydet koko kunnan alueella</p> <p>Kunnassa tarjolla etätyöpisteitä</p> <p>Kunnan perusinfra (kadut, verkostot, rakennukset) kunnossa</p> <p>Hyvä ja tunnettu imago</p> <p>Turvallinen asuinpaikka</p> <p>Hyvät matkailupalvelut</p>	<p>Edistämme valokuituverkon laajentumista kunnan alueelle</p> <p>Selvitetään etätyöpisteiden tarve ja järjestämismahdollisuudet</p> <p>Suunnitelman mukaiset korjaukset ja parannukset sekä mahdolliset uudet investoinnit</p> <p>Lisäämme tunnettavuutta sekä kehitämme media- ja markkinointitaitoja kehitämme markkinointikanavien käyttöä ja hyödyntämistä</p> <p>Siisti ja hoidettu asuinympäristö Edistämme uusien asukkaiden ja yritysten kotiutumista</p> <p>Matkailun kehittämisen edistäminen mm. kaavoituksella, reitistöillä, rakennetulla ympäristöllä sekä kunnan viestinnällä</p>	<p>Kattavuus</p> <p>Käytössä olevat etätyöpisteet</p> <p>Tehdyt korjaustoimenpiteet</p> <p>Näkyvyys mediassa</p> <p>Nettomuutto</p> <p>Kuntalaiskokemus (kyselytulokset)</p> <p>Matkailijamäärän kasvu</p>
<p>Yrittäjämönteinen kunta</p>	<p>Business Kainuu -verkosto yritysten kasvun ja kehittämisen tukena</p> <p>Toimiva ja monipuolinen yritysverkosto</p> <p>Yrittäjyyskasvatus on kiinteä osa kunnan ja yritysten välistä yhteistyötä</p>	<p>Kunta osallistuu aktiivisesti Kainuun yhteiseen yritystoimintaa tukevan Business Kainuun toimintaan sekä osallistuu yhteisiin hankkeisiin ja toteuttaa myös itse elinvoimaa edistäviä hankkeita</p> <p>Lisäämme vuorovaikutusta ja yhteiskehittämistä yrittäjien ja muiden toimijoiden kanssa</p> <p>Lisäämme yrityslähtöisyyttä päätöksenteossa ja kunnan toiminnassa (mm. hankinnat, yritysneuvonta, toimitilat, tontit)</p> <p>Yrittäjyyskasvatustyöryhmä kokoontuu säännöllisesti</p>	<p>Yrityksille tarjolla olevat palvelut</p> <p>Tuottavuuden nousu</p> <p>Yrityskylävierailut toteutetaan vuosittain sekä ala- että yläkoululaisille</p>

HYVINVOINTI

Laadukkaat kuntapalvelut hyvinvoinnin tukena

Paltamolaisten hyvinvoinnin tukena ovat laadukkaat kuntapalvelut. Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen on kunnan perustehtävä. Kuntaorganisaatio tukee omilla toimillaan omaehtoista ja jokaisen omaan vastuuseen perustuvaa hyvän elämän rakentamista. Laadukkaat ja asukkaiden tarpeisiin vastaavat palvelut kunta järjestää ja tuottaa sekä omana toimintana että yhteistyössä muiden kuntien, yhteisöjen ja yritysten kanssa ottaen huomioon kunnan taloudelliset voimavarat. Hyvinvointialueuudistuksessa on turvattava kuntalaisille tärkeitä arjen peruspalvelut lähipalveluina.

HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN TAVOITTEET VALTUUSTOKAUDELLE 2021 - 2025

Kriittinen menestystekijä	Tavoite 2030	Toimenpiteet 2022 - 2025	Arviointi
Hyvinvoivat asukkaat	Paltamolaiset saavat asiakaslähtöiset hyvinvoinnin peruspalvelut oman kuntansa alueelta Yhteistyö hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden kanssa on sujuvaa	Ennakoiva hyvinvointityö ja edunvalvonta Yhdessä tekeminen eri toimijoiden kesken	THL:n terveysindikaattorit Kouluterveyskyselyn tulokset Asukaskyselyt
Laadukas ja hyvä koulutuspolku sekä innovatiiviset oppimisympäristöt	Varhaiskasvatus, perusopetus ja toinen aste toimivat saumattomasti yhteen Osaava, motivoitunut ja pysyvä henkilöstö Turvalliset, asianmukaiset ja muunneltavat tilat Innovatiiviset ja älykkäät oppimisympäristöt	Siirtymät ja nivelvaiheet hoidetaan yhteistyössä mallikkaasti Opiskelijahuoltopalvelut toimivat Maksuton varhaiskasvatus Henkilöstön rekrytointi ja koulutus tehdään suunnitelmallisesti Tilat pidetään kunnossa mahdollistaen innovatiivisen oppimisympäristön Pedagogisen ajattelun uudistaminen ja oppimisympäristöjen kehittäminen (lähi-, hybridi- ja etäopetus) Teknologian käyttöönoton tukeminen ja kehitysuunnitelmat	Oppilaat siirtyvät varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja vuosiluokalta toiselle suunnitellusti Kouluterveyskyselyn tulokset ja keskeyttämisilastot Henkilöstöä on oikea määrä Henkilöstön koulutusmäärät Käyttäjäkysely Pedagoginen arviointi Teknologian toimivuus ja käytettävyys

Monipuoliset vapaa-ajan harrastusmahdollisuudet	Olemassa olevat harrastuspaikat hyvässä kunnossa Kansalaisopiston tarjonta monipuolista Monipuolinen kulttuuritarjonta	Laaditaan suunnitelma virkistys- ja harrastuspaikkojen ylläpitämisestä ja uusista mahdollisista paikoista Suunnitelmallinen kunnossapito Asiakaslähtöinen kurssitoiminta Kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttaminen Suunnitelmallinen ja monipuolinen tapahtumatuotanto yhdessä eri toimijoiden kanssa	Hyvinvointikysely Palautekysely Kysely ja toiminnan toteutuminen Palautekysely
---	--	---	---

KEHITTYVÄ KUNTA JA ORGANISAATIO

Hyvinvoiva työyhteisö

Huolehdimme, että meillä on osaava ja oikein resursoitu henkilöstö. Kunnassa on käytössä useita henkilöstöä koskevia ohjeita ja määräyksiä. Työhyvinvoinnin ja työssä jaksamisen kulmakivenä on yhdessä tekeminen ja omasta ammattitaidosta huolehtiminen. Työhyvinvointia ohjaa ja kehittää työyhteisötoimikunta, jossa ovat mukana henkilökunnan ja ammattijärjestöjen edustajat. Pääosa kunnan suorassa päätösvallassa olevista palveluista tuotetaan omana työnä, mutta sen rinnalla on tarvittaessa myös ostopalveluja sekä yhteistyötä yritysten, muiden kuntien ja kolmannen sektorin kanssa.

Omistajapolitiikka

Koko konserni toteuttaa kunnan tavoitteita. Paltamon kuntakonserniin kuuluvat tytäryhtiö Kiinteistö Oy Paltamon Kiehininen sekä muut yhteisöt, joissa kunta on omistajana vähemmistö-/pienemmällä osuudella. Kuntalain mukaan valtuusto päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta, jossa määritellään kunnan kokonaisuus. Ohjetta noudatetaan sekä tytäryhtiöissä että soveltuvin osin osakkuusyhteisöjen omistajaohjauksessa ja se on käyttökelpoinen myös kunnan omien toimielinten ja viranhaltijoiden toiminnan ohjauksessa, joskin sisäiset toimivaltaohjeet annetaan hallintosäännössä. Konserniohjeet sitovat tytäryhtiöiden toimintaa sen jälkeen, kun niiden hallitukset ovat ne hyväksyneet. Hyvä hallinto- ja johtamistapa on kaikkien hallitusten toiminnan ohjenuora. Konsernipalveluja voidaan hoitaa myös sisäisenä yhteistyönä.

Osallisuus ja osallistaminen

Meidän tehtävänä on hoitaa kuntalaisten asioita niin, että erilaiset tarpeet ja niiden muuttuminen voidaan ottaa mahdollisimman hyvin huomioon suunnittelussa ja päätöksenteossa. Perinteisen edustuksellisen demokratian rinnalle tulee yhä vahvemmin kuntalaisten kanssa käytävä vuoropuhelu. Sähköiset viestimet ja tiedonvälitys ovat tässä avainasemassa.

KEHITTYVÄN KUNNAN TAVOITTEET VALTUUSTOKAUDELLA 2021 - 2025

Kriittinen menestystekijä	Tavoite 2030	Toimenpiteet 2022 - 2025	Arviointi
Osaava, sitoutunut ja kyvykäs henkilöstö ja johto	Optimoitu resurssien käyttö Jatkuva työn ja ammattitaidon kehittäminen Palkitsemisjärjestelmä käytössä	Ajantasainen työnvaativuuden arviointi Ajantasaiset tehtäväkuvat Säännölliset kehityskeskustelut Säännölliset työtyytyväisyyskyselyt Työhyvinvointisuunnitelma laaditaan ja sitä toteutetaan Palkitsemismallin luominen	Koulutuspäivät ja osallistuminen täydenniskoulutukseen Henkilöstön pysyvyys Työtyytyväisyyskyselyt ja niiden tulokset Yksikkökohtaisten kehittämissuunnitelmien toteutuminen

<p>Työhyvinvointi ja työyhteisön toimintakulttuuri</p>	<p>Hyvä fyysinen, henkinen ja sosiaalinen työkyky</p> <p>Hyvät ja ajantasaiset työtilat ja -välineet</p> <p>Hyvät työyhteisötaidot</p>	<p>Etätömahdollisuuksien laajentaminen</p> <p>Varhainen tuki</p> <p>Työhyvinvoinnin tukeminen E-passilla</p> <p>Aktiivinen työyhteisötoimikunta</p> <p>Intranetin käyttöönotto</p> <p>Toimivat sijaisjärjestelyt</p>	<p>Henkilöstöraportointi</p> <p>Henkilöstökyselyt</p> <p>Työterveyshuollon raportointi</p> <p>Sairauspoissaolojen väheneminen</p> <p>E-passin käyttö</p>
<p>Tasapainoinen konsernitalous</p>	<p>Keskimääräistä alhaisempi tuloveroprosentti (Kainuu-taso)</p> <p>Ylijäämäinen ja tasapainoinen talous</p> <p>Vuosikate kattaa nettoinvestoinnit</p> <p>Konsernin lainamäärä ja vastuut kestäväällä tasolla</p>	<p>Palveluverkon optimointi</p> <p>Hankerahoituksen hyödyntäminen</p> <p>Maltillinen investointiohjelma</p>	<p>Tuloveroprosentti</p> <p>Toimintakatteen kasvu vs. verorahoituksen kasvu</p> <p>Tilikauden tulos</p> <p>Omavaraisuusaste</p> <p>Vuosikate vs. poistot</p> <p>Konsernin lainamäärä ja vastuut euroa / asukas</p> <p>Toimitilojen käyttöaste</p>
<p>Aktiivinen kuntakonserni</p>	<p>Konserni toteuttaa yhteistä strategiaa</p> <p>Tasapainoinen talous</p> <p>Yhteiskäytössä oleva henkilöstö</p> <p>Osaavat ja asiantuntevat konserniyhteisöjen hallituksen jäsenet</p>	<p>Yhteinen strateginen näkemys ja tavoite konsernitasolla</p> <p>Konserniohjeen päivittäminen ja sen aktiivinen sekä dokumentoitu toteuttaminen</p> <p>Palvelut tuotetaan soveltuvin osin yhdessä</p> <p>Aktiivinen omistajapolitiikka</p> <p>Hyväksytyt hallituksen jäsen (HHJ)-koulutukset</p>	<p>Vuosikertomusten arviointi</p> <p>Konserniohjeen noudattaminen</p>
<p>Digitalisaation edistäminen</p>	<p>Henkilöstöllä hyvät digitaidot</p> <p>Kunnan asiointipalvelut saatavilla sähköisinä palveluina</p> <p>Tietojohtaminen on aktiivista / tiedolla johtamisen alusta käytössä</p>	<p>Säännöllinen koulutus ja kannustaminen oman osaamisen päivittämiseen ja oman työn arviointiin</p> <p>Asiointiprosessien kehittäminen sähköiseen muotoon</p> <p>Kuntalaisille järjestetään digitaitokoulusta</p> <p>Digitaalisen palvelualustan luominen ja sen hyödyntäminen</p>	<p>Koulutussuunnitelman toteuman seuraaminen</p> <p>Digitaalisten palvelujen käyttöaste</p> <p>Automatisointitaso ja sen hyödyntäminen mm. tiedonhallintalain vaatimuksiin tiedon jakamisessa.</p>

	Operatiivisen toiminnan palveluiden ja työkulkujen automatisointi ja digitalisointi (älykkäät järjestelmät)	Soveltuvan ohjelmiston ja siihen liittyvän ohjelmistorobotiikan hankkiminen	Laajentamismahdollisuus kunnan muihin toimintoihin
--	---	---	--

5. KESTÄVÄ KEHITYS

”Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Kestävä kehitys on punainen lanka kaikissa Paltamon kunnan toiminnoissa.”

Rakennukset ja rakennettu ympäristö

Ympäristön kestävä kehitys näkyy käytännössä rakennusten ja rakennetun ympäristön kunnossapidossa, uudisrakentamisessa, rakennusten uusiokäytössä ja energiatehokkuudessa. Energiatehokkuutta parannetaan teknisin ja käyttäjien toimenpitein. Kunnan kiinteistöjen sisäilmaston laatua tarkkaillaan jatkuvasti.

Energiantuotanto

Kunnan omassa energiantuotannossa hyödynnetään läheltä saatavat energianlähteet ja uusiutuva energia. Valitaan vähemmän energiaa kuluttava vaihtoehto kuljetuksissa sekä kunnan omistamien kiinteistöjen valaistuksessa ja lämmityksessä.

Kierrätys

Kunnan kiinteistöissä hyödynnetään käyttökelpoista irtaimistoa ja tarvittaessa korjataan vanhaa. Kuntalaisia kannustetaan energiansäästöön ja kierrätykseen. Varhaiskasvatuksessa ja kouluissa annetaan lapsille ja nuorille ympäristökasvatusta, jonka tarkoituksena on opettaa lapsia vastuullisuuteen ja valitsemaan ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja. Kouluissa toteutetaan esimerkiksi ympäristöprojekteja.

Hankinnat

Kunnan hankinnoissa suositaan pitkäikäisyyttä ja laatua sekä otetaan huomioon tuotteiden elinkaari ja käyttöikä, hiilijalanjälki sekä tuotteen korjattavuus. Hankintoja tehdään mahdollisuuksien mukaan lähialueilta kestävän kehityksen mukaisesti.

Metsäluonto

Monipuolinen metsärakenne antaa erilaisia asuin ympäristöjä kasvillisuudelle ja eläimistöille, joka tukee myös luonnossa liikkumista, metsästysharrastuksia ja luonnontuotteiden keräilyä.

Kaavoitus ja maankäyttö

Kunta kaavoittaa niin, että ympäristö säilyy omaleimaisena ja tunnistettavana. Tavoitteena on kunnan houkuttelevuuden lisääminen aktiivisen kaavoitustoiminnan avulla. Yksityisiä maanomistajia kannustetaan myymään tontteja ja rakennuspaikkoja. Pohjavesien muodostumisalueita ja pohjavesialueita suojellaan maankäytössä. Paltamon veden laadusta pidetään huolta.